

z kapitalistických armád

NÁZORY NATO NA TAKTICKÉ PŘEKVAPENÍ

V agresivní vojenské doktríně NATO má překvapení důležitou úlohu. Ozbrojené síly NATO vidí v dosažení překvapení je-
den z principů ozbrojeného zápasu, který významně zvyšuje vyhlídky na úspěch v boji a v operaci.

V závislosti na rozsahu vojenské činnosti rozlišuje NATO strategické a taktické překvapení. Článek se zabývá některými otázkami taktického překvapení.

Taktické překvapení je podle vojenských názorů NATO skrytě připravené a protivníkem neočekávané přepadení na bojišti, uskutečněné na začátku nebo během vojenského konfliktu palebnými prostředky nebo bojovou činností vojsk. Zúčastní se ho jak útvary a taktické svazky, tak i operační svazy.

V každém případě je úspěch překvapivé činnosti závislý na tom, do jaké míry se podaří:

- udržet protivníka v nevědomosti o vlastních zámyslech;
- odvrátit jeho pozornost a zmenšit jeho bdělost;
- přísně utajit připravovaná opatření.

Kromě toho vycházejí vojenští odborníci NATO z toho, že každé překvapivé činnosti předchází určité množství opatření, rozdílných co do času, místa, způsobu i rozsahu, která vyžadují určitou potřebu sil a prostředků. Proto přisuzují taktickému překvapení — ve srovnání se strategickým — podřízenou úlohu. Vždy vychází ze zámyslu a plánu strategického překvapení. Výsledky taktického překvapení mají zabezpečit především úspěch strategického překvapení. Toto pojetí má svůj odraz v polních řádech všech armád NATO. Řády vyžadují přípravu i uskutečnění taktického překvapení podle jednotného, schváleného plánu operačního svazu, zejména tehdy, jestliže se předpokládá protivníka oklamat a uvést v omyl. Proto se mluví o taktickém překvapení v boji a v operaci.

Cíl překvapivé činnosti vidí vojenští odborníci NATO v tomto:

- ochromit protivníka [velmi omezit jeho schopnost vést činnost];

- snížit jeho schopnost klást organizovaný odpor;

- zabránit mu podniknout rychle účinná protipatření, aby si zachoval vlastní taktickou iniciativu;

- vytvořit vhodné podmínky pro zničení protivníka, který má převahu, v co nejkratším čase a s co možná nejmenšími vlastními ztrátami.

Taktického překvapení je možné dosáhnout různými způsoby. Může však být úspěšné jen tehdy, podaří-li se při realizaci opatření přihlídnout k příslušným podmínkám konkrétní situace.

Příprava a použití nových bojových prostředků

Vojenský tisk NATO označuje přípravu a použití nových bojových prostředků na bojišti za důležitý předpoklad dosažení taktického překvapení. Zkušenosti potvrzují, že hromadné, protivníkem neočekávané použití nových bojových prostředků souvisí vždy se značnými taktickými nebo operačními úspěchy. Přesto však není pouhé překvapivé použití nových bojových prostředků samo rozhodující. Jeho účinnost se zvýší, jestliže překvapená strana nezná bojové vlastnosti nových zbraní ani metody a možnosti ochrany proti nim.

Proto vývoj a zavádění nových bojových prostředků — zejména za války — probíhá za přísného utajení.

Ve vojenském tisku NATO se dále vyskytují názory, že i tehdy, jestliže vývoj a příprava nových bojových prostředků nezůstanou utajeny, může být jejich použití pro protivníka ve většině případů překvapivé. V této souvislosti např. Middel-dorf, bývalý generál Bundeswehru a vojenský teoretik NSR uvádí, že i tehdy, vycházíme-li z toho, že při dnešním stavu vojenského zpravodajství je technický stav výzbroje obou válčících stran v podstatě znám, nemůže přece nikdo říci dopředu, které zbraně, ve kterém údobí a v jakém rozsahu na jaké cíle budou použity.

Jaderné zbraně

Velké vyhlídky vkládají státy NATO především do překvapivého použití různých jaderných zbraní a palebných systémů s dvojnásobným použitím. Tyto systémy dovolují použití konvenčních zbraní i prostředků hromadného ničení. Vedle raket, vzdušných útočných prostředků a jaderných min počítají mezi prostředky jaderných zbraní i různé dělostřelecké systémy. Množství možných prostředků a variant použití jaderných zbraní na bojišti příznivě ovlivňuje překvapení. Při cvičení se všestranně zkoušejí různé možnosti použití těchto zbraní.

Tabulka 1

Očekávané ztráty při použití chemických bojových látek

Bojová látka: Sarin.

Způsob útoku: s překvapením.

Zaujetí prostoru cíle osobami: přes 50 %.

Stupeň ochrany protivníka	Ztráty v procentech
Zádná ochrana	přes 50 %
ochranné masky nasazeny až po 1 minutě (jednotka špatně vycvičena, nebo po šoku)	nejméně 20 %
ochranné masky nasazeny během několika vteřin (jednotka dobře vycvičena a v pohotovosti)	5—10 %
ochranné masky nasazeny ihned	méně než 5 %

Chemické bojové látky

Stejně názory se vyskytují i pokud se týče překvapivého použití chemických bojových látek, neboť mohou být příčinou velkých ztrát na osobách, jsou-li hromaděny a neočekávaně použity. **Tabulka 1** obsahuje americké názory na očekávané ztráty při použití chemických bojových látek.

Konvenční zbraně

NATO vynakládá velké úsilí, aby neustále zdokonalovalo své prostředky hromadného ničení a zlepšovalo možnosti jejich překvapivého použití. Současně všechny státy NATO horečně pracují na dalším novém vývoji konvenčních zbraní. Mají v úmyslu rozvíjet jak takticko-technické ukazatele, tak i účinek těchto bojových prostředků tak, aby dovolovaly překvapivé použití na bojišti. Ve svých záměrech v oblasti vyzbrojování se soustřeďují státy NATO především na:

- letouny, schopné dopravit různé druhy zbraní s velkým plošným účinkem překvapivě v malých výškách na cíl;
- tanky a obrněná vozidla s velkým dosahem, schopné rychle manévrovat i přes vodní překážky;
- ozbrojené bojové a dopravní vrtulníky;
- nové dělostřelecké a raketonosné systémy;
- různé druhy munice.

Napalm a jiné zápalné prostředky považují za velmi vhodné pro překvapení, neboť mají na protivníka kromě přímého účinku i velmi silný psychologický účinek.

Letectvo

NATO považuje letectvo za vysoce důležitý prostředek pro překvapivé, účinné údery na cíle na bojišti a v operační hloubce. Velitel letectva NSR k tomu píše, že není-li nepřítel dostatečně nebo vůbec připraven na překvapivý útok. může již první útočný úder přinést rozhodnutí ve vojenském sražení.

Letectvo má na začátku bojové činnosti napadnout síly a prostředky systému PVO protivníka. Vzhledem k tomu, že se moderní systémy PVO ani v budoucnu neobjedou bez rozsáhlých, složitých a zranitelných pozemních zařízení, budou právě

ony vystaveny prvním a překvapivým vzdušným úderům. Podle izraelského „vzoru“ má být činnost letectva připravena jednoduše, má probíhat rozhodně, aby dosáhlo překvapivých výsledků, které by vedly k úspěchu.

Západní vojenští odborníci hodnotí, že moderní letectvo NATO by bylo především ve válce bez použití jaderných zbraní s to dosáhnout taktického překvapení. Musely by se však umět vyhnout brzkému zachycení radiolokačními prostředky, neboť značné potíže s časným zjištěním nízkoleticích letounů vedou k tomu, že rozhodující úlohu hraje faktor času. Letoun útočící ve výši 50 m se objeví nad horizontem a může být zachycen přehledovým radiolokátorem např. teprve ve vzdálenosti 5 km. Letí-li rychlostí zvuku, neuplyne od tohoto okamžiku do přeletu cíle více než 15 vteřin. Při útoku letounů z více směrů je tento problém ještě složitější.

Pružnost velení

V západoněmeckém tisku byly publikovány názory, že rychlé a prudké změny situace při bojové činnosti ve vševojskovém boji, které jsou pro moderní, dokonalou bojovou technikou vybavené ozbrojené síly typické, vytvářejí příznivé podmínky pro překvapení. Neudivuje proto, že v ozbrojených silách hlavních zemí NATO, především však v Bundeswehru se mimo zavádění nových zbraňových systémů vytýčuje úkol rozhodujícím způsobem zvýšit „pružnost velení a pohyblivost vojsk“. Podle de Maiziéra by právě schopnost rychle vést bojovou činnost znamenala i určitý stupeň vyrovnání poměru sil. Přitom je zřejmá orientace na překvapení, poněvadž uvedené „vyrovnání poměru sil“ by bylo možné jen s překvapením. V této souvislosti jsou zajímavé operační a taktické zásady vojsk NSR. Považují „pružné vedení boje“ za velmi vhodné pro vyvolání překvapení u protivníka, čehož by mohlo být všestranně využito pro vlastní úspěšnou činnost. Rychlost pohybu a tím i činnost vojsk má zajistit vhodné předpoklady pro možnosti překvapení v boji a v operaci.

Z toho vyplývá, že rychlost jako hlavní předpoklad překvapení, předpokládá též pružnost velení nejen v myšlení, nýbrž i v jednání. Proto se zavrhuje každé sché-

ma, každé kopírování, každé použití ztrnulých modelů v boji a operaci. Teprve schopnost vojsk pohybovat se rychle v každém terénu, i přes vodní překážky a rozrušené prostory, zaručuje velení požadovanou pružnost.

Z toho je zřejmé, že dosažení taktického překvapení nezbytně zabezpečují nejen nové bojové prostředky, nýbrž i používání různých způsobů a metod velení a použití vojsk.

Použití neobvyklých a neznámých metod

Není možné vyvíjet neustále zásadně nové, protivníkovi neznámé bojové prostředky. Proto i orientace na různé formy překvapení, především na obratné používání neobvyklých a protivníkovi neznámých metod a způsobů při zasazení známých zbraňových systémů a bojových prostředků.

Každý bojový prostředek je vzhledem ke svým takticko-technickým vlastnostem předurčen k určitým bojovým úkolům. Podáří-li se takového prostředky zasadit zcela jinými metodami a způsoby pro protivníka nečekaně a náhle, dává to další možnosti překvapení. Proto jsou všichni velitelé vedeni k tomu, aby hledali a používali originální a neočekávané způsoby a metody použití zbraňových systémů, které vyvolají překvapení.

Zasazení moderních zbraní bude jen tehdy překvapivé, podaří-li se současně použít takových taktických metod bojové činnosti, které nepřítel neočekává. Velení vojskům v boji a operaci musí být pružné, jednoduché, trvalé a pohyblivé. Způsob boje se musí rychle měnit, síly soustřeďovat a zase se rychle rozptýlovat.

Palba musí být řízena pružně, těžiště (hlavní úsilí) musí být rychle překládáno, palba a pohyb musí být navzájem sladěny a zásobování musí být plynule zajišťováno.

Mezi velením a řízením a mezi výzbrojí jsou úzké vztahy, které ovlivňují úsilí o překvapení. Poněvadž rychle pokračující technická revoluce ve vojenství dává pro vedení války stále nové zbraně a prostředky, s jejichž pomocí jsou „prostor i čas“ stále rychleji a lehčeji překonávány, otevírají se i nové cesty k uskutečnění překvapení. Zdůrazňuje se, že o překvapení se má usilovat při veškeré bojové činnosti, neboť překvapení má být základ-

ním znakem soudobého velení vojskům jak při zasazování do boje, tak i při boji, který se přiblížil z hloubky.

Průzkum

Průzkum má značný vliv na překvapení. Průzkum má být aktivní, nepřetržitý, do velké hloubky, přesný a rychlý. Proto zesilují vedoucí státy NATO své průzkumné síly a zlepšují neustále jejich technické vybavení.

Od průzkumu očekávají včas všechny údaje o protivníkovi, které jsou nutné pro překvapení, o něm usilujeme. Má vytvořit nejdůležitější předpoklady pro zhodnocení situace, pro rozhodnutí velitele a pro zpracování plánu boje (operace).

Průzkum: vyhovující požadavkům velení vojsk není možné dnes vést bez použití technických prostředků průzkumu. Vybavení moderních ozbrojených sil elektronickými prostředky rozšiřuje významně možnosti všech druhů průzkumu, především však rádiový, radiotechnický a radiolokační průzkum, neboť všechny „hlavní řídící systémy“ mají za základ prostředky rádiové elektroniky, radiolokační a rádiové řídící a naváděcí techniky.

Vzdušný průzkum má velký význam, neboť se vyznačuje vysokou operativností, přesností a velkou hloubkou dosahu do prostoru protivníka. Prostředky vzdušného průzkumu, ať již s osádkou, nebo i bez ní, vybavené moderními radiolokačními, televizními, infračervenými a fotografickými přístroji stejně jako různými automatickými systémy, mají být s to určit přesně souřadnice objektů a předat je rychle na místa velení. Tak má být zajištěno neustálé pozorování důležitých objektů a vedení překvapivých úderů na ně. Jelikož překvapení především palbou je možné jen při rychlém využití průzkumových údajů, objasňuje to jistě dobře souvislost mezi průzkumem a překvapením.

Rychlost

Jako další faktor pro překvapení hodnotí vojenští odborníci NATO pohyblivost vojsk, tj. schopnost sil a prostředků uskutečňovat rychle manévry na bojišti. Převaha v rychlosti má být prvním krokem k úspěchu. Rozhodující předpoklad k tomu je možné vidět ve stupni pohyblivosti vojsk.

Podle Middeldorfa je možné rychlostí dosáhnout převahy na rozhodujícím místě.

Rychlost při soustředování sil i při útoku je rozhodující podmínkou pro to, aby se mohlo jednat s překvapením. Proto podniká NATO v současné době velká opatření, aby v nejbližších letech dále zvýšilo způsobilost svých ozbrojených sil k překvapení. Za schopné bojovat rozhodně, rychle a překvapivě považují se především tankové a mechanizované útvary a svazky.

Výsadkové jednotky jsou zvláště vhodné k uskutečňování překvapivých úderů proti objektům v hloubce. Jsou určeny především k tomu, aby obsadily rychle a s překvapením důležité úseky — mosty, přechody, letiště, dopravní uzly, aby ničily rakety, odpalovací zařízení a místa velení, aby mařily přivádění záloh, aby rušily spojovací systém a vedly údery proti silám protivníka na křídlech a v týlu hlavního uskupení. V příštích letech pravděpodobně dojde v ozbrojených silách NATO k zavedení dalších vzdušných dopravních prostředků a k vybudování speciálních vzdušných výsadkových útvarů a svazků s velkou kapacitou jak vzdušných dopravních, tak i zabezpečovacích prostředků.

Utajení

Rozhodujícím předpokladem úspěšného překvapení je přísné utajení plánů a příprav každého boje a operace. K tomu je nutné dbát, aby:

- plánování bojů a operací se zúčastnil pouze úzce omezený kruh osob;

- důstojníci, zúčastnění na přípravě a uskutečňování překvapivé činnosti byli seznámeni jen s těmi otázkami, které musí znát k plnění svých speciálních úkolů;

- důstojníci, pověřeni plněním překvapivé činnosti byli seznámeni s plány teprve krátce před zahájením činnosti.

Maskování a klamání

Úspěch překvapivé činnosti je kromě toho závislý i na tom, do jaké míry se podaří protivníka oklamat a vlastní činnost zamaskovat. Klamání je úspěšné jen tehdy, je-li v dané situaci pro protivníka věrohodné, je-li plánováno jednotně a je-li pečlivě promyšleno a připraveno. Cílem klamání je vytvořit nepozorovaně úderná

uskupení a odvést pozornost protivníka na jiný směr. Za nejdůležitější opatření se považují:

- klamné přesuny a klamání zvukem (hluk motorů a pásů);

- tzv. demonstrační činnost (použití zadýmení ve spojení s předstíraným útokem);

- nápadný odchod útvarů z předního okraje obrany;

- klamání rádiem (klamná rádiová spojení apod.);

- bojová činnost na odvádění pozornosti, rádiová a radiotechnická protioopatření;

- vybudování a udržování klamných zařízení;

- maskování a dezinformování.

Maskování — především operační — se uskutečňuje centralizovaně podle jednotného plánu a musí odpovídat stanoveným cílům. Doporučuje se využívat především terénu. Kouřové stěny a umělá mlha mají maskovat a zároveň chránit před světelným zařízením při úderech jaderných zbraní i před radiolokačním průzkumem. Proti radiolokačnímu průzkumu se používá kromě toho ve velkém rozsahu i odražečů.

Ke zvýšení účinku maskování uskupení raket, tanků a dělostřelectva, používají se nafukovací a kovové atrapy. Jsou to tkaniny (maskovací sítě) s rozdílnými barevnými odstíny a speciálními nátery, které pohlcují nebo odražejí radiolokační a infračervené paprsky a rozmazávají obrysy objektů. Přitom musí tvary, rozměry, barvy a ostatní rozpoznávací znaky atrapy a klamného zařízení odpovídat skutečnému objektu.

Velká pozornost je věnována rádiovému maskování; jeho úkoly plní speciální jednotky útvarů a svazků. K tomu patří i omezení rádiového provozu, zákaz vysílání, spolehlivé připravování rádiových zpráv, jakož i neustálá změna pracovních frekvencí, a volacích znaků. Za velmi účinné způsoby jsou kromě toho považovány zmenšování vysílacích výkonů, použití úzce směrových antén, lepší využití VKV — rádiových stanic a použití rychle pracujících radiotechnických šifrovacích zařízení.

Maskování před radiolokačním průzkumem protivníka je řešeno způsobem vy-

užívání „mrtvých prostorů“ a používání zvláštních rušičů, úhlových a dipólových odražečů a odrazných clon.

Dezinformace

Rádiová dezinformace má odvést pozornost protivníka falešným rádiovým vysíláním a intenzivní činností klamných rádiových vysílačů, sítí a směrů na méně důležitý směr či prostor. Podle názorů NATO jde o to, vhodným způsobem rozehrát do rádiového spojení protivníka dezinformující údaje, signály, povely a nařízení tak, aby byl vyvolán zmatek a bylo ochromeno velení.

Klamání, maskování a dezinformace mohou být účinné jen komplexně. Musí být proto připraveny a vedeny podle jednotného zámyslu a jednotného plánu. Žádné z opatření, která jsou při tom poža-

dována, nesmí zjistit průzkum protivníka. Často opakované metody a postup maskování, dezinformace a klamání je možné lehce rozpoznat a rychle zjistit.

Boj s průzkumem

Všechny i tak promyšlené a chytře vypracované plány překvapivé činnosti jsou podle názorů NATO předurčeny ke ztroskotání, nepodaří-li se vést účinný boj s průzkumem protivníka. V ozbrojených silách NATO je boj s průzkumem protivníka součástí všech opatření k uskutečnění překvapení. Je veden různými prostředky i metodami.

Nejúspěšnější cestu k tomu vidí vojenská odborníci NATO v rychlém zjištění všech průzkumných orgánů protivníka, v jejich ničení, stejně jako v aktivním i pasivním rušení rádiových elektronických průzkumných systémů.

Znat dobře názory NATO na překvapení ve válce je velmi důležité. Pak budeme schopni reálně plánovat taktickou a operační přípravu, čelit rozhodně zámyslům nepřítele a již v samých začátcích je mařit.

Do přípravy je nutné zařazovat i nadále takové prvky, které mají za následek překvapivé účinky a pomáhají vychovávat ke správné reakci.

Budou-li všichni velitelé brát v přípravě vojsk a štábů více v úvahu rozmanité možnosti ozbrojených sil NATO v oblasti překvapení, zvýší tak bojovou sílu i bojovou pohotovost.

Upraveno z tisku NDR